

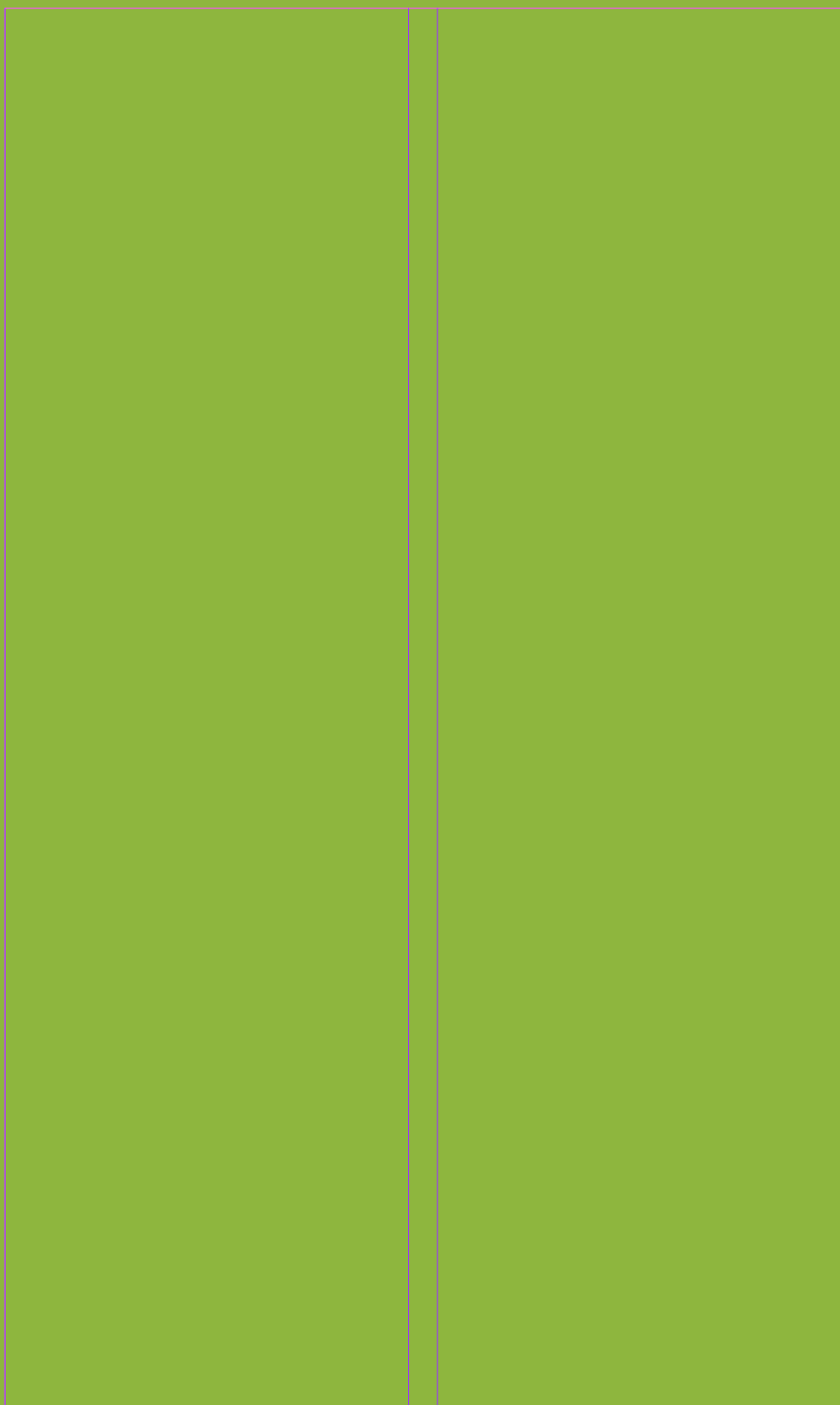
ICT ZAKONODAVSTVO EUROPSKE UNIJE

ICT) T R A I N

ICTtrain je financirala
Europska komisija

Uvod	5
Horizontalna pitanja: Trgovačka stečevina, EU programi za financiranje, prava intelektualnog vlasništva	6
Osnove EU: Povijest europskih integracija, EU institucije, donošenje odluka u EU	6
EU institucionalni okvir u R & D i informacijskom društvu	7
Koordinacija ICT istraživanja diljem Europe	8
Pogled na međunarodne instrumente za financiranje	9
Pogled na međunarodne instrumente za financiranje:	
Zajednički program o Životu potpomognutom okolinom	11
Sedmi okvirni program za istraživanje i tehnički razvoj	11
Europske tehnološke platforme	13
Pitanja prava intelektualnog vlasništva	15
Općenito o potrošačkoj stečevini	16
WTO, NAMA, DOHA i ITA	17
Zemlja porijekla	18
Sustav privatnog kopiranja	19
Okoliš, zdravlje i sigurnost	20
Povijest EU zakonodavstva o okolišu	20
Pregled EU zakonodavstva o okolišu – I dio	22
Pregled EU zakonodavstva o okolišu – II dio	23
Revidirana EU strategija održivog razvoja	24
Niskonaponska direktiva	25
Direktiva o radijskoj opremi i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi	27
Direktiva o elektromagnetskoj usklađenosti	29
Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu	31
Zdravlje i sigurnost na radu	34
ISO 9001:2000	35
Sustavi upravljanja okolišem (ISO 14001 i EMAS)	36
Direktiva o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija	38
Direktiva o zabrani uporabe opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi	39
Elektromagnetska polja (EMP), zaštita okoliša i zaštita na radu	40

Uvod

ICT industrija je najdinamičniji i najvažniji sektor za budućnost gospodarstva u EU. Prema godišnjem izvješću koje je napravila Komisija, digitalno gospodarstvo upravlja sa 50% EU rasta. S obzirom na fantastične potencijale rasta, Europska komisija je stavila politiku ICT sektora i njihove aktivnosti na najvišu razinu prioriteta u Uniji.

ICT sektor, kao ključna EU politika, bavi se izazovima globalizacije u gospodarstvu, društvu i okolišu. Ima mogućnost smanjiti utjecaj gospodarskih aktivnosti na okoliš, stvoriti bolje prihvaćanje u društvu i omogućiti zemljama korisnicama BSP programa da brže razviju svoje kapacitete.

Pristupanje novih zemalja u Europsku uniju i EU jedinstveno tržište zahtijeva od kompanija tih novih zemalja članica usvajanje pravne stečevine njihovih metoda za upravljanje i proizvodnju, kao i pravila za jedinstveno tržište. Općenito je jako važno da organizacije povećaju svjesnost po tom pitanju kako bi pomogle kompanijama razumjeti zakonodavne procese EU i kakav učinak ti instrumenti mogu imati na njihovo poslovanje.

Pokazalo se da priprema i uvođenje stečevine nisu samo pitanje vlade i administrativnih tijela, nego se također odnose i na poslovanje, regionalna i lokalna tijela, kao i na organizacije koje zastupaju gospodarstvo.

Odabrana su četiri ključna područja iz ICT stečevine koja bi mogla biti važna za kompanije članice. Ta područja su:

1. Opća pitanja, Okoliš i (Zdravlje+Sigurnost)
2. Intelektualno vlasništvo, Istraživanje i razvoj, Horizontalna pitanja
3. Telekomunikacije, potrošačka elektronska oprema
4. IT, informacijsko društvo.

Ova brošura uključuje kratki sažetak o stečevini kao i naslove prezentacija koje su za to vezane i dokumente koji mogu pomoći pri podizanju svjesnosti u kompanijama članicama o vrlo važnim pitanjima koja utječu na poslovanje. Prezentacije i dokumente možete skinuti sa web stranice www.ictrain.eu ili možete otvoriti ICTtrain CD, koji možete zatražiti od svoje Udruge - korisnice projekta (ANiS, BASSCOM, HIZ i TUBiSAD).

Prvi dio brošure fokusira se na prva dva područja, a drugi na treću i četvrtu temu. Sadašnja brošura i ostale ICTtrain aktivnosti projekta koji je financirala Europska komisija (www.ictrain.eu) pomoći će članovima Organizacija koje predstavljaju gospodarstvo usvojiti izazove koje donosi pristupanje EU, kao i promjene do kojih će doći na razini kompanija, a koje su rezultat potrebe za usvajanjem stečevine zajednice.

Horizontalna pitanja: trgovinska pravna stečevina, EU programi financiranja, Prava intelektualnog vlasništva

EU osnove: Povijest Europskih integracija, EU institucija, Donošenje odluka u EU

SAŽETAK:

Prvi dio prezentacije odnosi se na opće odredbe vezane za proces integracije u EU. U tom okviru su pojašnjeni i istaknuti porijeklo i razvoj Europske unije: više razvoj Europske zajednice (od 1984 – 2008 godine) i institucijski dizajn od strane Međuvladinih konferencija i sporazuma (od 1985 – 2008 godine). U kasnijoj fazi objašnjena je važnost Europskih integracija i to prezentiranjem Europskih ekonomskih integracija, Europskim političkim integracijama i proširenjem EU, drugim riječima krug proširenja.

Prvi dio također naglašava važnost civilnog društva u politici EU, s posebnim osvrtom na ulogu civilne društvene organizacije u Europskim integracijama, kao i veza između dijaloga civilnog društva i proširenja.

Drugi dio prezentacije upoznaje nas sa EU institucijama, EU shemom donošenja politike i lobiranja na EU razini. Opisane su glavne EU institucije i dana su objašnjenja vezana za funkcioniranje i organizaciju slijedećih pojmova; Europska komisija, Europski parlament, Vijeće ministara i ostale institucije kao što su Gospodarski i društveni odbor, Sud pravde, itd. U drugom dijelu se također spominje lobiranje na EU razini, fokusiranje na javna pitanja i prezentiranje sektorskih kanala vezanih za ICT.

Treći se dio odnosi na institucijski trokut EU sustava za donošenje odluka. Dijagramima su prezentirane i objašnjene EU zakonodavne procedure, zajedničko odlučivanje, pristanak i konzultacije, te su dani detaljni primjeri.

Pripadajuće prezentacije:

History of the European Integration
EU Institutions
EU decision making

EU institucionalni okvir u Istraživanju i razvoju te Informacijsko društvo

SAŽETAK:

Prvi dio prezentacije objašnjava opće odredbe i pravni okvir vezan za EU Istraživačko-razvojnu politiku. U tom okviru su i objašnjeni razlozi ekstenzivnih Europskih akcija u području istraživanja i inovacija; područje Europskog istraživanja (ERA) i njegova ključna područja. Još se spominju u širem kontekstu Lisabonska strategija za rast i poslove i EU mapa o nastojanjima Istraživanja i razvoja. Prvi dio također naglašava važnost razvoja i korištenja informacijskih i komunikacijskih tehnologija u okviru Istraživanja i razvoja. Uključuje i ciljeve i glavne akcije do 2010: Strategija za ICT istraživanje i inovacije.

Drugi dio prezentacije objašnjava programe i inicijative vezane za EU Istraživačko-razvojnu politiku. Naglašava da se Lisabonska strategija želi pozabaviti hitnom potrebom EU-a za većim gospodarskim rastom i stvaranjem poslova i veće konkurentnosti na svjetskom tržištu; to je veliki prioritet EU politike. Osim pitanja koja su vezana za ciljeve Lisabonske agende, drugi dio obuhvaća i sedmi okvirni program koji je fokusiran na direktne akcije Zajedničkog centra za istraživanja (JRC) i akcije koje su pokrivene okvirnim programom EURATOM.

Treći dio se odnosi na istraživanje i potporu ostalim politikama. Objašnjava Europski institut za tehnologiju. Također se spominje važnost integracije žena u istraživanja i prihvata i boravak znanstvenika istraživača iz trećih zemalja. S obzirom da istraživanje i razvoj ne isključuje niti jedan sektor ili politiku, može ga se primijeniti na široki spektar akcija i politika unutar zajednice. Treći dio naglašava područja za istraživanje u EU, kao što su; energija, poduzetništvo i industrija, ICT, itd.

Zadnji se dio odnosi na proširenje EU Istraživačko-razvojne politike i ukratko nam naglašava zemlje kandidate, te njihovu razinu usklađenosti sa EU informacijskim društvom, kao i znanstvena i istraživačka poglavlja stečevine.

Pripadajuće prezentacije:

The EU institutional framework in R&D and Information Society I.
The EU institutional framework in R&D and Information Society II.

Koordinacija ICT istraživanja diljem Europe

SAŽETAK:

Nacionalni programi za istraživanje ključni su za razvoj Informacijske i komunikacijske tehnologije u Europi. Da bi Europa u potpunosti ostvarila svoj istraživački potencijal, potrebno je poboljšati koordinaciju svih neusklađenih inicijativa u različitim zemljama.

Veliku većinu svih ICT financiranih javnih istraživanja u Europi potrošili su nacionalni i regionalni programi za istraživanje, pa tako okvirni programi EU-a za istraživanje mogu biti samo mali dio svih financiranih istraživanja diljem Europske unije.

Povećanjem globalne konkurentnosti niti jedna EU zemlja danas ne može sama graditi znanja i vještine da bi savladala tu složenu tehnologiju koja se povećava.

Europa treba bolje koordinirati svoja nastojanja – privatna, regionalna, nacionalna i Europska – ako želi biti globalni vođa u ICT istraživanju.

Pripadajuće prezentacije:

Coordinating ICT Research across Europe

Pogled na međunarodne instrumente za financiranje

SAŽETAK:

Tijekom sastanka Europskog vijeća u Lisabonu (ožujak 2000), voditelji država ili vlada su izradili "Lisabonsku strategiju" s ciljem stvaranja Europske unije koja bi imala najkonkurentnije gospodarstvo u svijetu i postigla punu zaposlenost do 2010. Ta strategija koja je nastala na naknadnim sastancima Europskog vijeća sastoji se od tri stupa:

- Gospodarski stup za pripremu temelja za tranziciju gospodarstva kao konkurentnog, dinamičnog i temeljenog na znanju. Naglasak je stavljen na potrebu da se prilagode sve promjene u informacijskom društvu i da se povećava istraživanje i razvoj.
- Društveni stup je posvećen modernizaciji Europskog društvenog modela investiranjem u ljudske potencijale i borbu protiv društvenog izopćenja. Od zemalja Članica se očekuje da će investirati u znanje i obuku i provesti aktivnu politiku za zapošljavanje, te jednostavnije otvoriti put prema gospodarstvu znanja.
- Stup okoliša koji je dodan na sastanku Göteborg Europskog vijeća u lipnju 2001 usmjerava pažnju na činjenicu da će do gospodarskog rasta doći korištenjem prirodnih resursa.

Unutar gospodarskog stupa u tranziciji koja je okrenuta konkurentskom, dinamičnom gospodarstvu znanja, ključnu ulogu ne igraju samo instrumenti za financiranje nego i usklađivanje Europskog područja za istraživanje i stimulacija nacionalnih investiranja koja su potrebna da bi se postigao cilj od 3% GDP-a.

U ovoj prezentaciji možete pročitati više o glavnim instrumentima za financiranje kako biste dobili opću sliku ciljeva i karakteristika svakog od instrumenata. Proučiti će se slijedeći instrumenti; FP7, CIP, EUREKA, EUROSTARS, ERA NET PLUS, e CONTENTPLUS, SAFER INTERNET PLUS, COST i AAL

Pripadajuće prezentacije i korisni dokumenti:

A Glance to International Funding Instruments

Practical Guide on EU funding Opportunities for Research and Innovation

Pogled na međunarodne instrumente za financiranje: Zajednički program o Životu potpomognutom okolinom

SAŽETAK:

Zajednički program o Životu potpomognutom okolinom (AAL – Ambient assisted living) je aktivnost za financiranje zajedničkog istraživanja i razvoja (R&D) u koji je uključeno 20 Europskih zemalja Članica i 3 pridružene zemlje koje imaju financijsku potporu Europske zajednice na temelju članka 169 Sporazuma EK.

Cilj AAL zajedničkih programa je poboljšati kvalitetu života starijih ljudi i ojačati industrijske temelje u Europi kroz korištenje informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT).

Do motivacije za nove aktivnosti u financiranju dolazi zbog demografskih promjena i starenja Europe, što samo ukazuje ne samo na izazove nego i na nove mogućnosti za građane, društvene sustave i sustave zdravstvene njege, kao i na industriju i Europsko tržište. Razumijevanje pojma „Život potpomognut okolinom“ je u tome da on teži:

- Produžetku života ljudi u okolini koja im odgovara povećavajući njihovu neovisnost, samopouzdanje i mobilnost
- Podupiranju da se održava zdravlje i funkcionalna mogućnost starijih ljudi
- Promoviranju boljeg i zdravijeg stila života za pojedine ljude koji spadaju u rizičnu skupinu
- Poboljšanju sigurnosti, sprječavanju izopćenja iz društva i podupiranju održavanju multifunkcionalne mreže oko pojedinaca
- Podupiranju njegovatelja, obitelji i organizacija za njegu
- Povećanju efikasnosti i produktivnosti iskorištenih resursa u društvu koje stari.

Tijekom prezentacije osvrnuti ćemo se na glavni opis i ciljeve programa, popis trenutnih članova, kao i na tematska područja, potrebe i mogućnosti koje nudi inicijativa. Drugi dio prezentacije fokusiran je na prikazivanje detalja posebnih pravila za sudjelovanje i trenutne i nadolazeće prijedloge unutar programa.

Pripadajuće prezentacije:
Ambient Assisted Living Programme

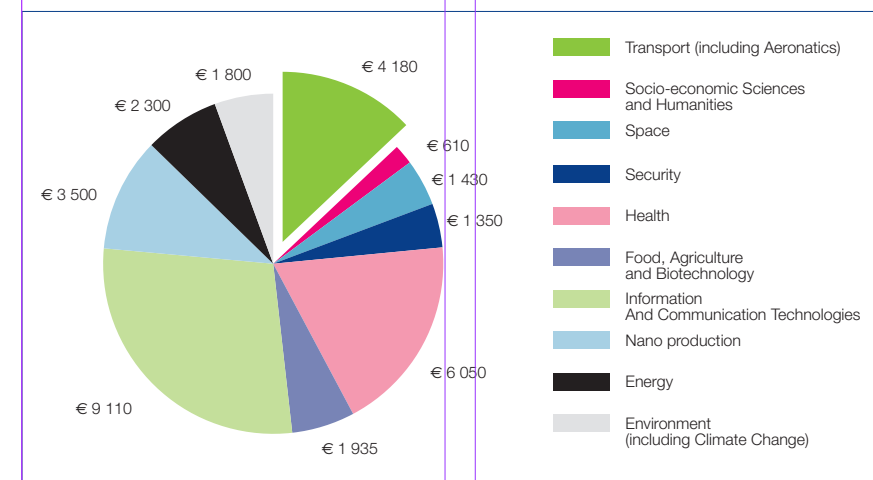
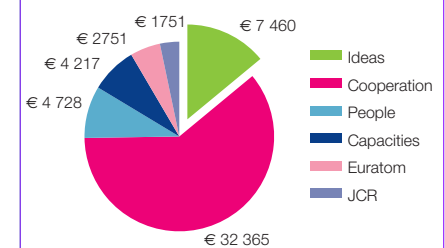
7. Okvirni program za Istraživanje i tehnološki razvoj

SAŽETAK:

Okvirni program je glavno financijsko sredstvo putem kojeg EK podupire istraživanje i razvoj aktivnosti koje pokrivaju skoro sve znanstvene discipline. FP7 se sastoji od slijedećih potprograma:

- Suradnja – Zajedničko istraživanje
- Ideje – Rubna istraživanja
- Ljudi – Marie Curie Akcije
- Kapaciteti – istraživački kapacitet
- JRC
- Euratom

Trenutno za razdoblje 2007-2013 FP7 ima budžet koji je veći od 50.000 M€. Program suradnje ima budžet od 32.365 M€ i dijeli se na slijedeće teme:

Ciljane skupine koje mogu sudjelovati u FP-u su: sveučilišta, velike kompanije, malo i srednje poduzetništvo, javne uprave, istraživači (pojedinci), institucije (za istraživanja), ne-Europske zemlje, znanstvenici, ...

Postoje tri sheme za financiranje i 5 "institumenata" kao posebne vrste projekata:

- Zajednički projekti (CP)
 - Projekti integriranja velikog raspona ("IP")
 - Akcije fokusirane na istraživanje malog ili srednjeg raspona ("STREP")
- Mreža izvrsnosti (NoE)
- Koordinacija i akcije potpore (CSA)
 - Akcije za koordiniranje ili networking ("CA")
 - Akcije potpore ("SSA")

Plus jedan specifični instrument za promoviranje fokusiranih međunarodnih aktivnosti suradnje:

- SICA – Akcije za Specifičnu međunarodnu suradnju

Pripadajuće prezentacije:

FP7 structure, funding schemes, Instruments, Calls
 FP7 From the idea to the submission
 FP7 The evaluation process
 FP7 scheduling, launch, payments, reviews
 FP7 project management issues, roles and responsibilities, the competition process

Europske tehnološke platforme (ETP)

SAŽETAK:

Koncept:

Gospodarski subjekti se nalaze kako bi definirali Strateško-istraživački plan (Strategic Research Agenda - SRA) vezan za pitanja koja imaju važnu ulogu, a kojima će se postići budući rast Europe, natjecateljski duh i održivi ciljevi, koji su srednjoročno i dugoročno ovisni o velikim istraživanjima i tehnološkom napretku.

Glavni cilj ETP je spojiti gospodarske subjekte. ETP vodi industrija u području Istraživanja i tehnološkog razvoja (RTD - research & technological development) koje ima veliki tržišni potencijal i smatra se strateški važnim za postizanje budućeg rasta Europe, konkurentnosti i održivosti.

Način na koji se Istraživanje i tehnološki razvoj promovira unutar ETP-a je putem stvaranja i provedbe Strateško-istraživačkog plana koji:

- Utvrđuje zajedničke ciljeve Istraživanja i tehnološkog razvoja koji su važni za industriju i pokrivaju cijeli gospodarski lanac vrijednosti kako bi ih se moglo postići.
- Strateško-istraživački plan bavi se:
 - tehnološkim izazovima istraživanja i razvoja koji su esencijalni za buduću konkurentnu Europu;
 - preprekama do pravodobnog razvoja i upošljavanja novih tehnologija te javnih roba i usluga na temelju novih tehnologija.

Koristi od uključenja u ETP:

- Za industriju, uključiti malo i srednje gospodarstvo, institucije za istraživanje, sveučilišta, i nevladine organizacije
 - Pristup informacijama i iskustvo, jačanje partnerstva, dijeljenje rizika, aktivnije sudjelovanje u FP7 i CIP-u, usvajanje dobrih praksi
- Za vladine institucije
 - Poboljšanje nacionalnih politika i programa Istraživanja i tehnološkog razvoja i usklađivanje sa Europskim.

ETP-e koje su uspostavljene u ICT području:

ARTEMIS (Ugrađeni sustavi)
 ENIAC (Nano elektronika)
 eMobility (Mobilne i bežične komunikacije)

<p>EUROP (robotika) NEM (Umreženi i elektronski mediji) NESSI (Inicijativa umreženoga europskog softvera i usluga) ISI (Integralna Satcom inicijativa) Photonics21 (Photonics za 21 stoljeće) EPoSS (Integracija pametnih sustava)</p> <p>Europske tehnološke platforme (i Inicijative združene tehnologije, JTI - Joint Technology Initiative) mogu biti od velike vrijednosti za gospodarske subjekte i Europsko gospodarstvo i društvo</p> <ul style="list-style-type: none"> - Jačanje partnerstva kako bi dijelili rizike prilikom istraživanja, usmjeravanje resursa i natjecanje - Ubrzanje inovacija razmjenom znanja i iskustava - Jačanje konsenzusa kako bi se rezultati istraživanja pretvorili u proizvode i usluge - Povećati napore kod istraživanja i poboljšati povratak investiranja u RTD • Ali: <ul style="list-style-type: none"> - Trebale bi biti otvorene i izbjegavati „zatvorene klubove“!! <p>ETP-e su ključna sredstva za promociju istraživanja i tehnološkog razvoja u Europi</p>	
<p>Pripadajuće prezentacije: European Technology Platforms – why, who, what, how Review of some ETPs – NEM, eMobility, ISI, NESSI</p>	

<h2 style="color: #c00000;">Pitanja prava intelektualnog vlasništva</h2> <p>SAŽETAK:</p> <p>Upravljanje intelektualnim vlasništvom (IP) je temeljni aspekt većine projekata za istraživanje koje je financirala EU. To se posebno odnosi na projekte koji su financirani pod Sedmim okvirnim programom (FP7) gdje sudionici imaju veliku neovisnost u upravljanju svojim intelektualnim vlasništvom i odlučivanju kako mogu koristiti rezultate svojeg istraživanja.</p> <p>Istovremeno se posebni pravni okvir odnosi na FP7 projekte i sudionici bi trebali biti svjesni toga prije nego što počnu raditi planove za svoj projekt ili koristiti njegove rezultate. Ovaj pravni okvir je detaljno opisan u Ugovoru o projektu koji sudionici potpisuju sa Europskom komisijom. Njihove odluke i dogovori unutar konzorcija provedeni su u Sporazumu o konzorciju, potpisani od strane sudionika projekta čija je važnost jako bitna.</p> <p>U ovoj prezentaciji preći ćemo FP7 IP pravila i pokušati u potpunosti razumjeti važnost IP-a i primjenjivi pravni okvir. Nadalje, istražiti ćemo najvažnije aspekte Sporazuma o konzorciju vezane za IP i napraviti kratku usporedbu modela Sporazuma o konzorciju koji su do sada dostupni.</p>	
<p>Pripadajuće prezentacije i korisni dokumenti: IP in FP7 How IP rules work in FP7.booklet IP related issues at the proposal stage Comparison of FP7 consortium agreements models booklet Consortium agreements in FP7 Consortium agreements for FP7 participants booklet Confidentiality agreement model booklet Comparison of FP7 models – table EICTA – IPR brochure</p>	

Potrošačka pravna stečevina općenito

SAŽETAK:

Ova prezentacija pokriva slijedeće teme:
Ciljevi EU komisije u Potrošačkoj pravnoj stečevini
Stečevina EU komisije vezane ta potrošačku stečevinu (veljača 2007 – do ljeta 2008)
Brige Europske Industrije IT i potrošačke elektronike
Proces koji prati EICTA kako bi stvorila poziciju u ime industrije
Očekivani razvoji u 2008./2009

Pripadajuće prezentacije:
Consumer Acquis

WTO, NAMA, DOHA i ITA

SAŽETAK:

WTO iz Ženeve je organizacija koja se bavi pitanjima trgovine svugdje u svijetu. Kako bi točno mogli razumjeti što ta organizacija radi potrebna su neka pojašnjenja i poznavanje povijest te organizacije. Ovaj dio predavanja pokazati će nam veći dio najvažnijih pitanja i referenci za GATT (Opći ugovor o carinama i trgovini) i Uruguay runde (Uruguay round).

Važnost NAMA-e i NTB-a (Ne-tarifnih barijera) spomenuta je u drugom dijelu predavanja. NTB je kontroverzna tema. Za njih se smatra da su prava prepreka međunarodnoj trgovini. Posebno unutar Europe gdje je skoro sve liberalno, za NTB-e se smatra da su jedna od ne tako puno stvari koje su ostale i njima se treba pozabaviti. U sadašnjim trgovačkim pregovorima, pitanje NTB-a se često spominje, no teško je njime se pozabaviti jer nije uvijek jasno definirano i često industrija ne želi otkriti kompanije koje to rade. Kao takve, gospodarske organizacije mogu dodati stvarnu vrijednost u tom procesu. Ponekad se stvari stvarno mogu pokrenuti od strane industrije i zajedničkim naporima od strane gospodarskih organizacija koja se nalaze na najvećim tržištima, kao što su „Trilateral“ u ICT-CE-u.

Treći dio se bavi Doha rundom (DOHA round) ne samo zato što se smatra jednom od najvećih nego možda i najvažnijih nakon GATT-a, već i zato što ima i veliki utjecaj na globalizaciju jer uzima u obzir pitanje razvoja u zemljama.

Prezentacija se bavi i sporazumom o informacijskoj tehnologiji jer je to jedan od najvećih sporazuma ikada potpisanog u našem ICT sektoru, a ima veliki utjecaj i vrlo tešku agendu u pogledu ostvarivanja onoga što je unutra navedeno i ažuriranja samog sporazuma s obzirom na tehnološke inovacije.

Pripadajuće prezentacije:
WTO, NAMA, and DOHA

Zemlja porijekla

SAŽETAK:

U međunarodnoj trgovini postoje mnoga pravila. Osim trgovine između naroda koja je regulirana kroz WTO sporazume, postoji i skup (slobodnih) trgovačkih sporazuma. Trebalo bi definirati pravila kako bi se utvrdilo da li su proizvodi ili usluge u takvim sporazumima stvarno u okviru takvog jednog sporazuma.

Već su ranije potpisnici GATT-a (Opći sporazum o tarifama i trgovini) utvrdili da treba definirati pravila vezana za utvrđivanje koje proizvode treba staviti u trgovinu između zemalja potpisnica, a koje ne.

Možemo definirati dvije vrste pravila o porijeklu. Opća pravila u normalnoj trgovini i preferencijalna pravila koja se koriste za preferencijalno tretiranje niže od nulte stope tarife prilikom uvoza između zemalja ili grupe zemalja. Da li to život čini lakšim? Naravno, ali samo na način ako se koriste neke od općih smjernica i načela zajedno sa jasnim definicijama. No da bismo provjerili da li su proizvodi iz sporazuma o slobodnoj trgovini imaju pravo preferencijalnog tretiranja trebalo bi svaki sporazum temeljito pregledati. A postoji više od 200 sporazuma!!!

Ne bi trebalo uzeti zdravo za gotovo da se određeni postoci koji se koriste u jednom sporazumu koriste i u drugome, iako oba dolaze iz iste zemlje. EU pokušava iskoristiti što je više moguće normi, no neizbježno je da ćemo morati sami pronaći put kroz ta pravila.

Ovaj dio stečevine pomoći će vam u pronalaženju najvažnijih pravila o porijeklu i to na način da vas upozna sa različitim perspektivama i organizacijama koje su ovdje uključene. Ovo bi se trebalo smatrati kao opće upoznavanje, a ne kao sveobuhvatno predavanje u kojemu je sve pokriveno s obzirom da je to nemoguće napraviti. S druge strane, trebalo bi vam pružiti temeljna znanja koja su potrebna za razumijevanje tih različitih interpretacija o tome da li su, kada i gdje pravila o porijeklu korištena i omogućiti vam da utvrdite da li pojedini proizvodi ili grupe proizvoda imaju posebne zahtjeve za ne-preferencijalno tretiranje i preferencijalno tretiranje.

Tijekom 14 godina pregovaranja koje je potrebno za usklađivanje ne-preferencijalnih pravila koja koristi WTO prikazali smo da su ta pravila važna, ali i kontroverzna u međunarodnoj trgovini. Još nisu završena!

Pripadajuće prezentacije:
Country of Origin

Sustav privatnog kopiranja (Copyright levies)

SAŽETAK:

Cilj prezentacija o Sustavu privatnog kopiranja je informirati industrijske organizacije o složenosti provođenja autorskih prava i prava intelektualnog vlasništva kreativnog sadržaja (muzika, film, ispis, itd.), pošto nosioci prava drže ekskluzivnost nad sadržajem i oni sami odlučuju što može a što ne može biti činjeno s njihovim djelom. Tema prezentacije se uglavnom fokusira na Sustav privatnog kopiranja, koji je proizašao iz iznimaka ovih ekskluzivnih prava. Sustav privatnog kopiranja je pristojba ili kompenzacijska naknada na medije (DVD-ove, CD-ove, USB memorije, itd.) i hardver (MP3 playere, CD i DVD snimače i dr.) radi kopiranja u svrhu privatnog ili drugog vlastitog korištenja. Ova iznimka u EU zakonu o autorskom pravu dozvoljava zemljama članicama da uvedu Sustav privatnog kopiranja pošto vlasnici prava ne kontroliraju niti direktno odobravaju privatno kopiranje. Prezentacija se fokusira na Europsku direktivu o autorskom pravu i njenu implementaciju u zemljama članicama, kao i na dogovorenu metodologiju izračuna ovih pristojbi, kako bi se postigao usklađeniji pristup kroz zemlje članice.

Pripadajuće prezentacije:
Levies position paper June 2007

Okoliš, zdravlje i sigurnost

Povijest EU zakonodavstva vezanog za okoliš

SAŽETAK:

Ova prezentacija pokriva povijest EU zakonodavstva vezanog za okoliš. Mnoga pitanja o okolišu o kojima se još danas raspravlja imaju dugu povijest. Svjesnost o pitanju okoliša općenito se povećala 1960-ih. Stručnjaci koji su radili zakone unutar Zajednice prepoznali su potrebu za stvaranjem zajedničkih standarda kako bi zaštitili potrošače i osigurali slobodno kretanje robe između zemalja Članica. Nakon prve konferencije Ujedinjenih naroda koja je 1972 održana u Stockholmu i bila je vezana za pitanje okoliša, Europska zajednica je usvojila svoj prvi od ukupno šest akcijskih programa vezanih za okoliš (1973 – 1976), te postavila načela i prioritete koji će u budućnosti voditi politiku koja je vezana za okoliš.

Drugi akcijski program vezan za okoliš (EAP) (1977 - 1981) uslijedio je nakon prvog i bio je više vezan za pristup problemu okoliša i ciljeve, te je obuhvaćao veći raspon problema sa kojima se treba pozabaviti. Posebna pažnja obratila se na zaštitu okoliša. Prvi i drugi akcijski programi vezani za okoliš postavili su detaljne liste akcija koje treba provesti kako bi se u većoj mjeri kontroliralo probleme zagađenja. Nabrojano je jedanaest načela i prioriteta vezanih za politiku zagađenja koji su ostali na snazi i u kasnijim akcijskim programima.

Treći akcijski program vezan za okoliš (1982 -1986) usvojen je 1982 i njime se pokušalo napraviti sveobuhvatnu strategiju za zaštitu okoliša i prirodnih resursa u Europskoj zajednici. Taj program je prebacio naglasak s kontrole zagađenja na zaštitu od zagađenja i proširio koncept zaštite okoliša, te je uključio i planiranje korištenja zemljišta i integraciju okoliša u ostale EU politike.

Četvrti akcijski program vezan za okoliš (1987-1992) dao je novo značenje obvezama vezanim za integraciju dimenzije okoliša u ostale politike zajednice naglašavajući četiri područja aktivnosti: efikasnu provedbu zakonodavstva zajednice, uredbu o svim utjecajima tvari i izvora zagađenja na okoliš, povećanje pristupa javnosti, širenje informacija i stvaranje poslova. To je bila inicijalna ideja za stratešku preorijentaciju politike okoliša u EZ-u. Od početka 90-tih do danas „Održivi razvoj“ je postupno postao normativna referenca za politiku okoliša u EU.

Strateška preorijentacija koja se mogla vidjeti na kraju četvrtog akcijskog programa je eksplicitno formilirana u petom akcijskom programu vezanom za okoliš (1993 -2000). Opći pristup i strategija petog AP-a su se razlikovali od prethodnih programa. Kao što i

njegov naslov „Prema održivosti“ kaže, program je postavio dugoročne ciljeve i više se usredotočio na globalni pristup. U kasnim 90-tima je zakonodavstvo petog AP-a o okolišu bilo vrlo impresivno. Uključivalo je: novi složeniji i holistički zakonodavni okvir, kao što su Direktiva o kvaliteti zraka u okolini (96/62), Direktiva koja obuhvaća vodu (2000/60) ili IPPC-Direktiva (1996/61), a koje su sve zajedno formilirale ambiciozni program za sljedeća desetljeća.

Priprema politike na EU razini postala je više participativna, te je pozivala ne-vladine organizacije na sudjelovanje i dala im ulogu u vijećima, stvarajući mrežu stručnjaka i mnoštvo procesa savjetovanja, te je nastojala uravnotežiti vrlo utjecajnu industriju lobiranja na svim razinama zajednice.

Šesti akcijski program o okolišu je bio odluka Europskog parlamenta i Vijeća, te je usvojen 22. srpnja 2002. Postavlja okvir za stvaranje politike o okolišu u Europskoj uniji za razdoblje od 2002-2012 i naglašava akcije koje treba provesti da bi se postigli ciljevi. Šesti AP o okolišu definira četiri prioriteta područja: klimatske promjene, prirodu i biološku raznolikost, okoliš i zdravlje te prirodne resurse i otpad. Šesti AP o okolišu promovira potpunu integraciju zahtjeva o zaštiti okoliša u sve politike Zajednice i akcije, te pruža strategiju o održivom razvoju Zajednice sa komponentom vezanom za okoliš.

Pripadajuće prezentacije:

History of the Environmental EU Legislation

Pregled EU zakonodavstva vezanog za okoliš – Prvi dio

SAŽETAK:

Pregled Europskog zakonodavstva vezanog za okoliš sastoji se od tri dijela: prvi se tiče različitog otpada i većinom direktiva vezanih za opasni otpad; drugi dio pokazuje zakonodavstvo vezano za opasne tvari, razvoj kontrole i pristup informacijama o okolišu, a zadnji dio govori o Integriranoj politici proizvoda i Eko dizajnu proizvoda koji koriste energiju. Obavijesti gdje se može pronaći više informacija o zakonodavstvu okoliša i pravnim aktima EK-e prikazane su na kraju svake prezentacije.

Prvi dio pregleda zakonodavstva o okolišu podijeljen je po temama: EU zakonodavni proces, zakonodavstvo o otpadu, zakonodavstvo o zagađenju zraka, zakonodavstvo o izljevima i vodi, te pokazuje gdje se mogu pronaći informacije o zakonodavstvu o okolišu. Prva tema nam ukratko pojašnjava glavne zakonodavne instrumente i načela Europske unije. Slijedeća opće informacije i primjedbe vezane za EU Direktive i propise vezane za teme koje su prezentirane. Tema „Zakonodavstvo o otpadu“ pokriva; Opću direktivu o otpadu (2006/12/EC), Direktivu o opasnom otpadu (91/689/EEC), Odluku 2000/532/EC koja pokazuje listu otpada, Uredbu Br.1013/2006 o pošiljkama otpada i Direktivu 94/62/EEC i 2005/20/EC o pakiranju otpada, te vrlo važnu Direktivu 2002/96/EC o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi.

Tema „Zakonodavstvo o zagađenju zraka“ pokriva: informacije koje utječu na zakonodavstvo o zagađenju zraka i prezentira neke EU pravne akte – Opća Direktiva o procjeni kvalitete zraka u okolini i upravljanju (96/62/EEC) i njena pridružena Direktiva: 1999/30/EC, 2000/69/EC i 2002/3/EC. Također je prikazana i Direktiva 2008/50/EC o kvaliteti zraka u okolini i čišćem zraku za Europu i Uredba EC/2037/2000 o tvarima koje onečišćuju ozonski omotač.

Zadnja tema prvog dijela “zakonodavstvo o izljevima i vodi” pokriva EU Direktive kao što su: 76/464/EEC i 2006/11/EC o otpuštanju opasnih tvari; 2000/60/EC o akcijskom okviru Zajednice u području politike o vodi i 2006/118/EC o podzemnim vodama, kao i Direktivu 91/271/EEC koja je vezana za tretiranje gradskog otpada.

Pripadajuće prezentacije:

Overview of EU environmental legislation – Part I

Pregled EU zakonodavstva o okolišu – Drugi dio

Drugi dio pregleda EU zakonodavstva o okolišu prikazuje zakonodavstvo vezano za opasne tvari, uspostavljanje kontrole i pristup informacijama o okolišu. Prva tema “Opasne tvari i procesi” ukratko pojašnjava EU Direktive kao što su npr. 1907/2006/EC (REACH) o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija. Cilj REACH-a je poboljšati zaštitu zdravlja ljudi i okoliša preko boljeg i ranijeg utvrđivanja intrinzičnih svojstava kemijskih tvari. REACH je zamijenio 40 postojećih pravnih akata i stvorio jedinstveni sustav za sve kemijske tvari. REACH od proizvođača i uvoznika zahtijeva prikupljanje jasnih informacija o svojstvima tvari koje proizvode ili uvoze u količinama koje godišnje prelaze jednu tonu i da putem registracijskog dosjea predaju potrebnu informaciju Europskoj agenciji za kemikalije gdje će pojasniti njihovu sigurnu uporabu.

Slijedeća Direktiva koja pruža detaljniji prikaz je 2002/95/EC (RoHS) – o zabrani uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi. RoHS Direktiva pojašnjava da će od 1. lipnja 2006 zemlje članice osigurati novu električnu i elektroničku opremu, te je staviti na tržište bez da sadrži olovo, živu, kadmij, heksavalentni krom, polibromski bifenil (PBB) ili polibromske difenil etere (PBDE). RoHS Direktiva postoji i treba je ažurirati, te izdati nove odluke EK-e. Neke specifične primjene koje su navedene u aneksu 1 RoHS Direktive su izuzete. Izuzeća se periodički pregledavaju a neke od definicija u Direktivi nisu precizne i treba ih poboljšati.

Ostale Direktive EK-e vezane su za temu “Opasne tvari i procesi”, u prezentaciji su objašnjene putem slijedećih direktiva: 96/61/EC i 2008/1/EC (IPPC Direktiva) o sprječavanju i kontroli industrijskog zagađenja; Direktiva 2006/66/EC o baterijama i akumulatorima i CPL Direktiva 2000/33/EC o klasifikaciji, pakiranju i označavanju opasnih tvari.

Tema “uspostavljanje kontrole” pokriva teme koje se nalaze u Direktivi 2001/42/EC o procjeni učinka koji određeni planovi i programi imaju na okoliš. U ovom dijelu smo također pokazali neke od informacija vezanih za procjenu utjecaja na okoliš.

Zadnja tema ove prezentacije je povezana sa procjenom informacija o okolišu. Temelji se na Direktivi 2003/4/EC od 28. siječnja 2003 koja je vezana za pristup javnosti informacijama o okolišu, a koje su već spomenute u Direktivi 90/313/EEC. Na taj način zemlje članice trebaju postupno objaviti informacije i razaslati ih široj javnosti.

Pripadajuće prezentacije:

Overview of EU environmental legislation – Part II

Revidirana EU Strategija održivog razvoja

SAŽETAK:

Ovaj dio EU zakonodavstva o okolišu prikazuje zakonodavstvo koje je povezano sa Integriranom politikom proizvoda i Eko dizajnom proizvoda koji koriste energiju.

Integrirana politika proizvoda je dugoročna strategija o okolišu Europske komisije vezana za razvoj održivih proizvoda. Glavna tema u IPP-u je stimulirati životni ciklus koji je orijentiran prema razvoju proizvoda. Na neki način svi proizvodi uzrokuju uništavanje okoliša, bilo da je to zbog proizvodnje, korištenja ili odlaganja. Integrirana politika proizvoda (IPP) pokušava umanjiti sve navedeno i to na način da prouči sve faze životnog ciklusa proizvoda i poduzme akcije gdje će biti najučinkovitija. Životni ciklus proizvoda je obično dug i kompliciran. Pokriva sva područja od iscrpljivanja prirodnih resursa, preko dizajna, proizvodnje, sklapanja, marketinga, distribucije, prodaje i uporabe do njihovog eventualnog odlaganja kao otpada. Istovremeno uključuje različite aktere kao što su dizajneri, industrija, ljudi zaduženi za marketing, trgovce na malo i potrošače. IPP pokušava stimulirati svaki dio tih pojedinih faza kako bi poboljšao njihovu izvedbu u okolišu.

IPP je vrlo složen i stoga su potrebne četiri Direktive koje su esencijalne za električne i elektroničke proizvode, a to su: Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu - "WEEE", Direktiva o označavanju energije, Direktiva o zabrani uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi - "RoHS" i Direktiva o eko dizajnu proizvoda koji koriste energiju - "EuP". Prve dvije direktive ("WEEE" i RoHS) već smo prije prezentirali. U ovom dijelu EU zakonodavstva o okolišu dati ćemo vam više detalja vezanih za Direktivu koju smo zadnju naveli 2005/32/EC – „EuP“.

Direktiva 2005/32/EC o eko dizajnu proizvoda koji koriste energiju (EuP), kao što su električni i elektronički uređaji ili oprema za grijanje, jasnije nam pruža EU pravila za eko dizajn i osigurava da nejednakosti između nacionalnih propisa ne postaju prepreka za trgovinu unutar Europske unije. Direktiva nas izravno ne upozna sa obvezujućim zahtjevima za posebne proizvode, ali definira uvjete i kriterije za uspostavu naknadnih provedbenih mjera, zahtjeva vezanih za karakteristike proizvoda koji su važni za okoliš i omogućava da se oni brzo i efikasno poboljšaju. Od proizvoda koji ispunjavaju zahtjeve koristi će imati i poslovanje i potrošači i to poboljšavanjem slobodnog kretanja robe kroz EU i poboljšavanjem kvalitete proizvoda i zaštite okoliša. Direktiva predstavlja novinu u EU politici proizvoda i uspostavlja mnoge inovativne elemente zajedno sa konkretnom primjenom načela paketa „bolje regulacije“

Pripadajuće prezentacije:

Renewed EU Sustainable Development Strategy

Niskonaponska direktiva

Slobodno kretanje robe je ključ jedinstvenog tržišta i jedno od velikih dostignuća našeg vremena. Mehanizmi koji su uspostavljeni kako bi se mogao postići ovaj cilj temelje se na sprječavanju novih barijera u trgovini, zajedničkom prepoznavanju i tehničkoj harmonizaciji. Kako se bližimo 21 stoljeću taj gospodarski prostor gdje se roba, usluge, kapital i radna snaga mogu slobodno kretati omogućava temelj za prosperitet u Europskoj uniji.

Novi pristup

Europska unija je razvila originalne i inovativne instrumente za uklanjanje barijera slobodnom kretanju robe. Između ostalog, Novi pristup regulaciji proizvoda i Globalni pristup procjene usklađenosti zauzimaju važno mjesto. Ta načela protive se bilo kakvoj regulaciji. Fokusirana su na jasno definiranje društvenog okvira gdje bi poslovanje bilo slobodno i kupcima bi se omogućila usluga koja bi bila pravedna i efikasna. Zajednička poveznica između komplementarnih pristupa je da ograničavaju intervenciju javnosti na ono što se smatra esencijalnim i pružaju poslovanju i industriji najveći mogući izbor kako bi mogle ostvariti obveze prema javnom sektoru. Sigurnost, zaštita prava kupca, standardizacija predstavljaju put prema inovativnom i konkurentnom gospodarstvu.

Od 1987 usvojeno je nekih 25 direktiva na temelju Novog pristupa i Globalnog pristupa, te su postupno stupile na snagu. Rad bilo kojeg inovativnog sustava neizostavno nameće pitanja. Prvi Priručnik kojemu je bila namjera odgovoriti na neka od tih pitanja izdan je 1994. Na temelju iskustva taj je isti Priručnik sada ažuriran i nanovo napisan.

Pomoć zemljama kandidatima

Za zemlje kandidate središnje i istočne Europe biti će neizostavno potrebna pomoć pri preuzimanju Novog pristupa i Globalnog pristupa i njihovih usvojenih direktiva. To će dovesti do boljeg razumijevanja tih metoda u ostalim zemljama i možda ih natjerati da i one usvoje slična načela.

Direktive

Postoje dvije glavne Europske Direktive koje se primjenjuju na električnu i elektroničku opremu u svezi zdravlja, sigurnosti i izvođenja:

- Direktiva o niskom naponu (LVD) 2006/95/EC postavlja zahtjeve koji pokrivaju sve sigurnosne i zdravstvene rizike vezane za elektroničku opremu koja radi pod određenim naponskim rasponima. Roba za potrošače koja nije pokrivena LV Direktivom nalazi se u Direktivi o općoj sigurnosti proizvoda (GPSD) 2001/95/EC.
- Direktiva o elektromagnetskoj usklađenosti 2004/108/EC postavlja zahtjeve kako bi spriječila utjecaj elektromagnetskih smetnji na električnu i elektroničku opremu ili smetnje koje ti uređaji mogu uzrokovati.

Obje direktive temelje se na načelu tzv. „Novog pristupa“. Skoro potpuna odsutnost intervencije od treće strane u procjeni usklađenosti uvelike smanjuje utjecaj na proizvođača

jer se smatra modelom za ostale trgovinske blokove. Sa gore navedenim sredstvima i primjenom CE označavanja, ove direktive pružaju direktan i čvrst doprinos jedinstvenom tržištu za električne i elektroničke proizvode.

Direktiva o radijskoj opremi i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi, poznata kao R&TTE Direktiva ili kratko RTTE je glavni put prema usklađenju radijske i telekomunikacijske opreme koja se prodaje u Europi. To je praktičan i do neke mjere referentni primjer Novog pristupa direktivi.

Ova direktiva je bliska samoocjenjivanju, no prebacuje naglasak sa reguliranja na nadzor. Omogućava nam da brže dobijemo proizvod za tržište, ali ako nije usklađen sa svim zahtjevima lakše će se otkriti i isključiti sa tržišta. **Esencijalni zahtjevi** za proizvod pokrivaju zdravlje, sigurnost, elektromagnetsku usklađenost - EMC, uporabu radijskog spektra i posebne zahtjeve za određene klase opreme.

Pripadajuće prezentacije:

New approach

Low Voltage Directive

Direktiva o radijskoj opremi i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi

Slobodno kretanje robe je ključ jedinstvenog tržišta i jedno od velikih dostignuća našeg vremena. Mehanizmi koji su uspostavljeni kako bi se mogao postići ovaj cilj temelje se na sprječavanju novih barijera u trgovini, zajedničkom prepoznavanju i tehničkoj harmonizaciji. Kako se bližimo 21 stoljeću taj gospodarski prostor gdje se roba, usluge, kapital i radna snaga mogu slobodno kretati omogućava temelj za prosperitet u Europskoj uniji.

Novi pristup

Europska unija je razvila originalne i inovativne instrumente za uklanjanje barijera slobodnom kretanju robe. Između ostalog, Novi pristup regulaciji proizvoda i Globalni pristup procjene usklađenosti zauzimaju važno mjesto. Ta načela protive se bilo kakvoj regulaciji. Fokusirana su na jasno definiranje društvenog okvira gdje bi poslovanje bilo slobodno i kupcima bi se omogućila usluga koja bi bila pravedna i efikasna. Zajednička poveznica između komplementarnih pristupa je da ograničavaju intervenciju javnosti na ono što se smatra esencijalnim i pružaju poslovanju i industriji najveći mogući izbor kako bi mogle ostvariti obveze prema javnom sektoru. Sigurnost, zaštita prava kupca, standardizacija predstavljaju put prema inovativnom i konkurentnom gospodarstvu.

Od 1987 usvojeno je nekih 25 direktiva na temelju Novog pristupa i Globalnog pristupa, te su postupno stupile na snagu. Rad bilo kojeg inovativnog sustava neizostavno nameće pitanja. Prvi Priručnik kojemu je bila namjera odgovoriti na neka od tih pitanja izdan je 1994. Na temelju iskustva taj je isti Priručnik sada ažuriran i nanovo napisan.

Pomoć zemljama kandidatima

Za zemlje kandidate središnje i istočne Europe biti će neizostavno potrebna pomoć pri preuzimanju Novog pristupa i Globalnog pristupa i njihovih usvojenih direktiva. To će dovesti do boljeg razumijevanja tih metoda u ostalim zemljama i možda ih natjerati da i one usvoje slična načela.

Direktive

Postoje dvije glavne Europske Direktive koje se primjenjuju na električnu i elektroničku opremu u svezi zdravlja, sigurnosti i izvođenja:

- Direktiva o niskom naponu (LVD) 2006/95/EC postavlja zahtjeve koji pokrivaju sve sigurnosne i zdravstvene rizike vezane za elektroničku opremu koja radi pod određenim naponskim rasponima. Roba za potrošače koja nije pokrivena LV Direktivom nalazi se u Direktivi o općoj sigurnosti proizvoda (GPSD) 2001/95/EC.
- Direktiva o elektromagnetskoj usklađenosti 2004/108/EC postavlja zahtjeve kako bi spriječila utjecaj elektromagnetskih smetnji na električnu i elektroničku opremu ili smetnje koje ti uređaji mogu uzrokovati.

Objekti direktive temelje se na načelu tzv. „Novog pristupa“. Skoro potpuna odsutnost

intervencije od treće strane u procjeni usklađenosti uvelike smanjuje utjecaj na proizvođača jer se smatra modelom za ostale trgovinske blokove. Sa gore navedenim sredstvima i primjenom CE označavanja, ove direktive pružaju direktan i čvrst doprinos jedinstvenom tržištu za električne i elektroničke proizvode.

Direktiva o radijskoj opremi i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi, poznata kao R&TTE Direktiva ili kratko RTTE je glavni put prema usklađenju radijske i telekomunikacijske opreme koja se prodaje u Europi. To je praktičan i do neke mjere referentni primjer Novog pristupa direktivi.

Ova direktiva je bliska samoocjenjivanju, no prebacuje naglasak sa reguliranja na nadzor. Omogućava nam da brže dobijemo proizvod za tržište, ali ako nije usklađen sa svim zahtjevima lakše će se otkriti i isključiti sa tržišta. **Esencijalni zahtjevi** za proizvod pokrivaju zdravlje, sigurnost, elektromagnetsku usklađenost - EMC, uporabu radijskog spektra i posebne zahtjeve za određene klase opreme.

Pripadajuće prezentacije:

New approach

Radio and Telecommunications Terminal Equipment Directive

Direktiva o elektromagnetskoj usklađenosti

Slobodno kretanje robe je ključ jedinstvenog tržišta i jedno od velikih dostignuća našeg vremena. Mehanizmi koji su uspostavljeni kako bi se mogao postići ovaj cilj temelje se na sprječavanju novih barijera u trgovini, zajedničkom prepoznavanju i tehničkoj harmonizaciji. Kako se bližimo 21 stoljeću taj gospodarski prostor gdje se roba, usluge, kapital i radna snaga mogu slobodno kretati omogućava temelj za prosperitet u Europskoj uniji.

Novi pristup

Europska unija je razvila originalne i inovativne instrumente za uklanjanje barijera slobodnom kretanju robe. Između ostalog, Novi pristup regulaciji proizvoda i Globalni pristup procjene usklađenosti zauzimaju važno mjesto. Ta načela protive se bilo kakvoj regulaciji. Fokusirana su na jasno definiranje društvenog okvira gdje bi poslovanje bilo slobodno i kupcima bi se omogućila usluga koja bi bila pravedna i efikasna. Zajednička poveznica između komplementarnih pristupa je da ograničavaju intervenciju javnosti na ono što se smatra esencijalnim i pružaju poslovanju i industriji najveći mogući izbor kako bi mogle ostvariti obveze prema javnom sektoru. Sigurnost, zaštita prava kupca, standardizacija predstavljaju put prema inovativnom i konkurentnom gospodarstvu.

Od 1987 usvojeno je nekih 25 direktiva na temelju Novog pristupa i Globalnog pristupa, te su postupno stupile na snagu. Rad bilo kojeg inovativnog sustava neizostavno nameće pitanja. Prvi Priručnik kojemu je bila namjera odgovoriti na neka od tih pitanja izdan je 1994. Na temelju iskustva taj je isti Priručnik sada ažuriran i nanovo napisan.

Pomoć zemljama kandidatima

Za zemlje kandidate središnje i istočne Europe biti će neizostavno potrebna pomoć pri preuzimanju Novog pristupa i Globalnog pristupa i njihovih usvojenih direktiva. To će dovesti do boljeg razumijevanja tih metoda u ostalim zemljama i možda ih natjerati da i one usvoje slična načela.

Direktive

Postoje dvije glavne Europske Direktive koje se primjenjuju na električnu i elektroničku opremu u svezi zdravlja, sigurnosti i izvođenja:

- Direktiva o niskom naponu (LVD) 2006/95/EC postavlja zahtjeve koji pokrivaju sve sigurnosne i zdravstvene rizike vezane za elektroničku opremu koja radi pod određenim naponskim rasponima. Roba za potrošače koja nije pokrivena LV Direktivom nalazi se u Direktivi o općoj sigurnosti proizvoda (GPSD) 2001/95/EC.
- Direktiva o elektromagnetskoj usklađenosti 2004/108/EC postavlja zahtjeve kako bi spriječila utjecaj elektromagnetskih smetnji na električnu i elektroničku opremu ili smetnje koje ti uređaji mogu uzrokovati.

Obje direktive temelje se na načelu tzv. „Novog pristupa“. Skoro potpuna odsutnost intervencije od treće strane u procjeni usklađenosti uvelike smanjuje utjecaj na proizvođača

jer se smatra modelom za ostale trgovinske blokove. Sa gore navedenim sredstvima i primjenom CE označavanja, ove direktive pružaju direktan i čvrst doprinos jedinstvenom tržištu za električne i elektroničke proizvode.

Direktiva o radijskoj opremi i telekomunikacijskoj terminalnoj opremi, poznata kao R&TTE Direktiva ili kratko RTTE je glavni put prema usklađenju radijske i telekomunikacijske opreme koja se prodaje u Europi. To je praktičan i do neke mjere referentni primjer Novog pristupa direktivi.

Ova direktiva je bliska samoocjenjivanju, no prebacuje naglasak sa reguliranja na nadzor. Omogućava nam da brže dobijemo proizvod za tržište, ali ako nije usklađen sa svim zahtjevima lakše će se otkriti i isključiti sa tržišta. **Esencijalni zahtjevi** za proizvod pokrivaju zdravlje, sigurnost, elektromagnetsku usklađenost - EMC, uporabu radijskog spektra i posebne zahtjeve za određene klase opreme.

Pripadajuće prezentacije:

New approach

Electromagnetic Compatibility Directive

Direktiva o električnom i elektroničkom otpadu

SAŽETAK:

Uvod

U ovoj prezentaciji možete saznati više o Direktivi o električnom i elektroničkom otpadu, o Poljskoj kao zemlji koja ima veliku električnu i elektroničku industriju, a posebno se bavi proizvodnjom bijele robe te možete saznati o poljskom CECED-u.

WEEE

- Direktiva – u ovoj prezentaciji, a vezano za članak 175 Sporazuma, stupila je na snagu 27.siječnja 2003.
 - Glavni dijelovi Direktive su: Predgovor, Glavni tekst i Aneksi (IA-kategorije, IB-grupe, II Minimum tretiranih kemikalija, III Tehnički zahtjevi, IV Simbol
 - Glavne pretpostavke: odgovornost proizvođača, nadzor, opseg, sustavi, odvojeno prikupljanje, ciljane skupine, B2B/B2C, označavanje proizvoda
 - Izazovi
 - Isti cilj od 4 kg za svaku zemlju
 - Definicija proizvođača i „stavljanja proizvoda na tržište” – Europski akteri
 - Definirani rizici
 - Prikupljanje u domaćinstvu
 - Vidljiva pristojba – različita mišljenja industrije, proizvođača
 - Kratki vremenski okvir
 - Slabe točke
 - Povijesni / novi otpad (POM, odabir, lokalna registracija) – individualna odgovornost, podjela na B2B nasuprot B2C
 - Rokovi
 - Lokalna provedba (do 13. kolovoza 2004)
 - Odvojeno prikupljanje (2006, 2008)
 - Vidljiva pristojba za povijesne proizvode (2001, 2013)
 - Revizija, novi ciljevi (2008)
- **Poljska – studija slučaja** (case study) – moguće mjerilo (benchmark)
 - **Poljska se susrela s izazovom u realnom vremenu:**
 - Rok za provedbu: 13.kolovoza 2004
 - Zakon je izdan 29.srpnja 2005,
 - Zakon je stupio na snagu: 20.listopada 2005
 - **U procesu lobiranja bilo je uključeno nekoliko stranaka:** NGO-a, Reciklatora, Općina, Komora, ostalih industrija. Prodavači na malo nisu bili prisutni.
 - **Kao i uobičajeno trebalo je pratiti određene korake:** Vlada (Ministarstva) > Parlament > Predsjednik

- **Aktivnosti lobiranja:** Suradnja sa ministarstvima i parlamentom, postavljanje prioriteta, definiranje opasnosti, priprema taktike, ujedinjenje (slična industrija) MDA/CE/IT/Telkom/Lamps (stvaranje novih komora i unija), stvaranje mogućih scenarija
- **Poljska – aktivnosti lobiranja – glavna područja na koja treba obratiti pažnju**
 - Nema količinskih ciljeva za prikupljanje (4 kg)
 - Za to ne bi samo proizvođači trebali biti odgovorni
 - Pravni ciljevi nemaju obvezu prikupljanja
 - Prikupljanje u domaćinstvu nije obvezno
 - Prikupljanje samo sa mjesta za prikupljanje
 - Ciljevi recikliranja samo od prikupljenih proizvoda, a ne onih koji su „stavljani na tržište“
 - Vidljiva pristojba - moguća za proizvođače, obavezna za trgovine
 - Izbjegavanje „švercera“ (free riders) – visoke kazne, dobar nadzor
 - Otvaranje institucije koja prikuplja i šalje informacije (Clearing House)
 - Sustav povrata ekskluzivno za proizvođače!
 - Individualna odgovornost proizvođača
 - Bez depozita (ili bilo kakve financijske motivacije za potrošače)
 - Bez registarskog broja na pojedinom proizvodu!
- **WEEE u Poljskoj – sustav u praksi**
 - Obrazac sustava koji je dizajniran u zakonu
 - Vremenski okvir – u prezentaciji možete pronaći shemu koju možete koristiti kao primjer za vaše članove
 - Protok dokumenata – definirati će buduću strukturu sustava
 - Financije – uloga proizvođača je jasno prikazana u prezentaciji
 - Sustav operatera – dobiti ćete definiciju i primjere slijedećih aktera u sustavu:
 - Sakupljači
 - Sustavi za pročišćavanje
 - Reciklatori
 - Organizacije za sanaciju
 - Jasne definicije: operater za tretiranje > reciklator > organizacija za sanaciju
- **Poljski sustav povrata** – temeljna pitanja koja se postavljaju prije uspostave organizacija za sanaciju:
 - Koja je veličina WEEE protoka u zemlji?
 - Koja je snaga pojedinih kanala prikupljanja WEEE?
 - Koji je životni vijek i životni ciklus naših EE proizvoda?
 - Kako uvesti vidljivu pristojbu?
 - Koji su najbolji primjeri u Europi? (benchmark)
 - Tko bi trebao biti gospodarski subjekt organizacije za sanaciju? Da li bi trebala biti napravljena od jednog sektora ili više njih?
- **ElektroEko** kao primjer organizacije za sanaciju
 - Pronaći ćete glavne pretpostavke, primjere marketinških aktivnosti i prvih rezultata

- **Ostali akteri nacionalnog sustava povrata – Vladina tijela**
 - **Nacionalni registar** – definicije i glavne pretpostavke
 - Koncept institucije koja prikuplja i šalje informacije (Clearing House)
 - Njemački primjer IAR-a
 - Ciljevi nacionalnog registra: npr. Sustav nadzora, izvještavanje Ministarstva okoliša
 - **Nacionalni inspektori (NI)**
 - Opseg odgovornosti, troškovi, komunikacija sa ostalim stranama
 - NI protiv „švercera“ (free riders)
 - Međunarodni nadzor. Koncept mreže „nacionalnih registara“.
- **Vidljiva pristojba** kao sredstvo financiranja sustava
 - Pravna definicija
 - Pro i kontra; prednosti i nedostaci
 - Iskustva Poljske. Razlozi poraza.
 - Reakcija lanaca maloprodaje.
 - Povijesni i novi otpad
 - Kalkulacije i statistike.
- **WEEE „International“** – WEEE Forum
 - Opis Europskih predstavništva nacionalnih organizacija za sanaciju
 - Glavne brojke, kontakt točke
- **Daljnji razvoj WEEE zakonodavstva**
 - Revizija direktive i lokalnih propisa

Pripadajuće prezentacije:

Waste Electrical and Electronic Equipment Directive

Zdravlje i sigurnost na radu

SAŽETAK:

U ovoj prezentaciji možete naučiti više o:

- a)** različitim pristupima sustavima zdravlja i sigurnosti::
- HSG 65 Uspješno zdravlje i sigurnost (HSE 1997)
 - BS 8800:1996 Priručnik za sustave upravljanja zdravljem i sigurnosti na radu (BSI)
 - OHSAS 18001:1999 i OHSAS 18002:2000
 - DNV Međunarodni sustav procjene sigurnosti (ISRS)
- b)** prilagodba i inkorporiranje zakonodavstva Europske unije u Poljsko zakonodavstvo. Možete naučiti o temeljnim pravilima vezanim za Zdravlje i sigurnost na radu u Poljskoj, različitim aspektima teme: reguliranje ovisno o vrsti aktivnosti, opsegu aktivnosti. Temeljne informacije o Zdravlje i sigurnost na radu - usluzi u organizaciji daju se zajedno sa pravima i odgovornostima poslodavca i zaposlenika. To je u Poljskoj vrlo detaljno opisano u Zakonu o radu, a regulirano je posebnim dispozicijama od strane Poljske vlade.
- c)** glavni praktični aspekti o Zdravlju i sigurnosti na radu u organizacijama:
- obuka – informacije o vrstama obuke koje postoje u Poljskoj, a podijeljene su na početnu, zatim obuka o poslovima, periodička obuka, zaposlenici su podijeljeni u skupine na koje se odnosi i vrijeme trajanja ovisi o toj skupini. Sudionici su također obaviješteni o ciljevima obuke Zdravlje i sigurnost na radu u toj organizaciji.
 - Opće informacije o sigurnosnim pravilima na temelju primjera kompanije koja se bavi proizvodnjom elektronike:
 - Izvor rizika,
 - Interna i vanjska komunikacija i transport,
 - Skladištenje komponenata i robe,
 - Kemijska sredstva i ponašanje u skladu sa svakodnevnom rutinom
 - Sve vrste opreme koja se koristi u kompaniji
 - Ovješeni alati
 - Krhotine
 - Opekotine – visoka temperatura
 - Nezgode i nastavak, uzimajući u obzir sve pravne aspekte.
 - Prva pomoć (obuka za zaposlenike i praktični primjeri)
 - Proces procjene rizika: počevši od definicija rizika i zakonodavstva vezanog za opasni otpad, postupci, razina procjene i podaci za Poljski normativ sa primjerima.
 - Zadnji dio pokriva evakuaciju za veći broj radnika u slučaju požara: znakovi, oprema, odgovornosti i način rada

Pripadajuće prezentacije:
Occupation Health and Safety

ISO 9001:2000

Pregled ISO-a

Međunarodna organizacija za normizaciju (ISO) je najveći svjetski kreator i izdavač međunarodnih normi, sastoji se od mreže nacionalnih institucija za norme od 157 zemalja i uspostavljena je 23. veljače 1947 u Ženevi. Negdje oko 1947 do danas ISO je izdao više od 17000 međunarodnih normi za mnoštvo javnih sektora.

ISO 9001 obitelj ISO 9001:2000

Sustav upravljanja kvalitetom – Zahtjevi

ISO 9001 izrađen je na 4 temeljne norme. Jedna od njih je ISO 9001:2000 Sustav upravljanja kvalitetom – Zahtjevi. Stvorena je 2000. godine od strane ISO-a, zamjenjuje ISO 9001:1994, ISO 9002:1994 i ISO 9003:1994 norme.

Ovu normu mogu koristiti bilo koje kompanije (male, velike). Glavna smjernica je da moraju ispuniti zahtjeve kupca i to na način da dobro razumiju te zahtjeve i stvore pristup procesima, te izmjere procese i kontinuirano prate poboljšanje bazirajući se na PDCA (Plan Do Check Act). Svi ovi zahtjevi detaljno su opisani u normi i prati ih 8 pravila o kvaliteti.

Opseg sustava upravljanja kvalitetom – postoje 3 modula (E, D i H) koji zahtijevaju da „proizvođač mora rukovoditi sustavom kvalitete koji je odobren“. Opseg sustava kvalitete koje zahtijevaju ti moduli vezan je za:

- Inspekciju i testiranje završnog proizvoda (modul E)
- Proizvodnju, završnu inspekciju i testiranje (modul D)
- Dizajn, proizvodnju te inspekciju i testiranje završnog proizvoda (modul H)

Postoji mogućnost isključenja zahtjeva iz norme po modulima.

Struktura norme ISO 9001:2000:

1. Opseg
2. Normativna referenca
3. Uvjeti i definicije
4. Sustav upravljanja kvalitetom
5. Odgovornost rukovodstva
6. Upravljanje resursima
7. Realizacija proizvoda
8. Mjerenje, analiza i poboljšanje

U prezentaciji možete naučiti više o ISO 9001:2000 Sustavu upravljanja kvalitetom i o njegovim zahtjevima.

Pripadajuće prezentacije:
ISO 9001

Sustavi upravljanja okolišem (ISO 14001 i EMAS)

SAŽETAK:

Glavna svrha ove prezentacije je upoznati sudionike sa ISO 14001: 2004 normom i njenim zahtjevima, te pokazati na koji način sustav upravljanja okolišem (EMS) može funkcionirati kao živo tijelo - naše poduzeće.

ISO 14001 je prezentiran kao sredstvo za:

- Provođenje EMS-a,
- Utvrđivanje utjecaja koji organizacija ima na okoliš,
- Stvaranje mogućnosti za manje troškove,
- Sustav kontrole usklađenosti pravnih zahtjeva,
- Postizanje gospodarskih ciljeva i ciljeva vezanih za okoliš.

Predstavljeni su zahtjevi koji se nalaze u normama, te načini na koje je organizacija, iz koje su predavači, osigurala ispunjenje tih zahtjeva. Prikazane su relevantne procedure i ostali dokumenti koji su vezani za te zahtjeve.

Dodatno je prezentirana obitelj ISO 14000 normi.

U drugom dijelu sesije opisana je EMAS Uredba (Uredba (EC) No 761/2001 Europskog parlamenta i Vijeća iz 19. ožujka 2001 koja dozvoljava dobrovoljno sudjelovanje organizacija u eko upravljanju i shemi za reviziju koji su vezani za Zajednicu). Prikazana je kao drugi korak ISO 14001 provedbe i rasprava se vodila o EMAS prednostima i nedostacima. Također se raspravljalo o različitostima između ISO normi i EMAS Uredbe te su opisani procesi EMAS provedbe.

Možete vidjeti kratko pojašnjenje o ideji održivog razvoja, tj. o povijesnom razvoju mnogih značajnih događanja koja su imala utjecaj na ovu temu, kao i kratku prezentaciju o teškim metalima (vezanu za teške metale navedene u RoHS Direktivi; olovo, živa, kadmij i heksavalentni krom), a koji su vezani za aspekte zdravlja i sigurnosti, te profesionalno korištenje kemikalija.

Završni dio prezentacije posvećen je pravnim zahtjevima. Na nekoliko primjera Europskih Direktiva;

- Direktiva komisije 67/548/EEC o usklađivanju zakona, propisa i administrativnim odredbama vezanim za klasifikaciju, pakiranje i označavanje opasnih tvari – sa svim izmjenama i dopunama;
- Direktiva vijeća 91/689/EEC iz 12. prosinca 1991 o opasnom otpadu ;
- DIREKTIVA 2006/12/EC EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA iz 5. travnja 2006 o otpadu;
- Direktiva 2002/96/EC Europskog parlamenta i vijeća iz 27. siječnja 2003 o električnom i elektroničkom otpadu (WEEE) – Zajednička deklaracija Europskog parlamenta, vijeća i komisije vezana za članak 9;

- Direktiva 2002/95/EC Europskog parlamenta i vijeća iz 27. siječnja 2003 o zabrani korištenja određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi;
- Direktiva vijeća 97/11/EC iz 3. ožujka 1997 dopunjena Direktiva 85/337/EEC o procjeni utjecaja određenih javnih i privatnih projekata na okoliš
- Ostalo

Raspravljalo se o utjecaju Europskog zakona na zakone zemalja Članica i kompanija.

Pripadajuće prezentacije:

ISO 1400

Heavy metals

Definitions

<p>Direktiva o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija</p>	
<p>SAŽETAK:</p> <p>REACH Uredba je stupila na snagu 1. lipnja 2007. S obzirom da se ovaj akronim odnosi na registraciju, evaluaciju, autorizaciju i ograničavanje kemikalija, njeno glavno područje interesa su kemikalije. Uvrštavanje ove Uredbe je utjecalo na više od 40 ostalih Uredbi. Kada je jedan propis vezan za kemikalije stupio na snagu spominjala se njegova važnost za razmjenu informacija o tvarima i unutarnje tržište. No, ne bavi se samo kemikalijama opasnim za ljude, nego i okoliš. Treba ispitati utjecaj koje te tvari imaju na ljude i okoliš. Glavni cilj ove uredbe je zamjena opasnih kemikalija onima koje nisu opasne. Tijekom ove inkorporacije nadzire se i gospodarska i društvena korist „zamjene“ kemikalija. Ograničenje na iznos za koji se treba prijaviti tvar je 1 tona godišnje. Količina koja se nalazi ispod te granice tretira se da je za svrhe istraživanja i razvoja ili da će se koristiti u ostale svrhe.</p> <p>Skoro sve kemikalije koje će se inkorporirati na tržište iznad te granice su pod okvirom ove Direktive. Postoje izuzeća jer postoje i različiti propisi koje ćemo spomenuti tijekom ove prezentacije. Izuzeća su kemikalije koje se koriste za: medicinske proizvode za ljude ili u veterinarske svrhe, kozmetički proizvodi, medicinski uređaji koji su invazivni i hranu ili ishranu.</p> <p>Biti će opisana uloga ECHA-e (Europske agencije za kemikalije) prilikom registracije i nove registracije. Prezentirati ćemo koja je korist od registracije i obveze, kao i vremenski okvir budućih aktivnosti.</p>	
<p>Pripadajuće prezentacije: Registration Evaluation Authorisation and Restriction of Chemicals Directive Summary_ROHS_REACH</p>	

<p>Direktiva o zabrani uporabe opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi</p>	
<p>SAŽETAK:</p> <p>Direktiva 2002/95/EC Europskog parlamenta i vijeća, poznata kao RoHS (Regulacija opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi) stupila je na snagu 1. srpnja 2006. Njeno glavno područje interesa je elektronička oprema koja je već prije spomenuta u Aneksu IA u WEEE-u (Električni i elektronički otpad) točke 1-7 i 10.</p> <p>Tijekom prezentacije spomenuti će se zabranjeni elementi kao što su; živa, krom VI, kadmij, olovo i dva sporogoreća elementa koji sadrže brom PBB (polibromni bifenil) i PBDE (polibromni difenil eter). Prezentirati će se njihova mogućnost pojavljivanja u završnim elektroničkim proizvodima i koja je granica svakog elementa ili tvari. Ukratko će se prezentirati metode za testiranje i opisane tehnike u IEC 62321 (Međunarodna elektrotehnička komisija). Prednosti skrining metode (ne uništive) nasuprot uništivima. Prezentirati će se sva ažurirana izuzeća iz nadopuna i izmjena koje su inkorporirane. Prikazati će se promjene koje imaju utjecaj na globalno tržište i slični propisi.</p>	
<p>Pripadajuće prezentacije: Regulation of Hazardous Substances Directive Summary ROHS_REACH</p>	

Elektromagnetska polja (EMP), zaštita okoliša i zaštita na radu

SAŽETAK:

1. EMP utječe na žive organizme. Glavni mehanizmi i upute.

- Strujna indukcija na tijelu i upijanje EMP energije

Predstavljen je glavni mehanizam utjecaja EMP-a na žive organizme:

Indukcija dodatne struje na ljudsko tijelo tijekom izlaganja na niskim frekvencijama i tjelesne temperature koja raste tijekom izlaganja na visokim frekvencijama. Prikazani su glavni temelji (upute) i strukture sadašnjih smjernica.

2. Međunarodne smjernice i preporuke

Prezentirane su ICNIRP smjernice iz 1998 sa glavnim uputama i dokazima i rezultatima istraživanja. ICNIRP je međunarodno tijelo stručnjaka koji su priznati od strane Svjetske zdravstvene organizacije. Druga važna preporuka sa jasnom strukturom i uputama je IEEE norma za sigurnosne razine vezane za izlaganje ljudi elektromagnetskim poljima radio frekvencija, 3 kHz do 300 GHz. Glavni koncept ovoga dokumenta je skoro jednak kao i ICNIRP smjernice.

3. EU dokumenti:

- PREPORUKA VIJEĆA iz 12.srpnja 1999 o ograničenju izlaganja javnosti elektromagnetskim poljima (0 Hz do 300 GHz) (1999/519/EC)

Temelj ovoga dokumenta su ICNIRP smjernice iz 1998. Rezultat – glavna izrada preporuke vijeća je vrlo slična ICNIRP dokumentu. Preporuka vijeća iz 1999 je vrlo važna tijekom rasprave sa lokalnim zajednicama jer je vezana za utjecaj EMP radio i mobilnih postaja na ljudsko zdravlje.

- DIREKTIVA 2004/40/EC EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA iz 29.travnja o minimalnim zahtjevima za zdravlje i sigurnost vezanu za izlaganje radnika rizicima koji dolaze iz fizičkih agensa (elektromagnetskih polja)(18 individualnih direktiva unutar članka 16(1) Direktive 89/391/EEC)

Pripremljeni su mnogi CENELEC i EN i IEC norme o EMP izračunima i mjerama. Prezentiran je jedan primjer norme.

4. EMF oko mobilnih stanica i radiostanica za odašiljanje

Predstavljena su glavna načela o operativnosti mobilnih mreža. Prikazana je tipična distribucija EMP-a oko mobilnih postaja. Prikazani su i jednostavni primjeri izračuna razina polja.

5. Perspektive

- WHO međunarodni EMP Projekt

Prikazana je struktura i glavne aktivnosti WHO međunarodnog EMP Projekta. Naglašene su razlike među zemljama.

Pripadajuće prezentacije:

Electro magnetic fields protection

Electro magnetic fields protection basics and standards

Cellular Radio communication

--	--

--	--

Izvori

<http://en.wikipedia.org/>

<http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>

<http://ec.europa.eu/prelex/apcnet.cfm>

ICT) TRAIN

ICTrain partneri

TVSZ

KIGET

AETIC

anis
European Association of
the software and services industry

intellect
INTELLECT FOR THE ICT TECHNOLOGY INDUSTRY

BASSCOM

TÜBISAD